

BÖLÜM 30

AFET VE ACİL DURUMLARDA YAŞLIYA DESTEK BAKIM

Hacer ALPTEKER¹

GİRİŞ

İnsanlar için fiziksel, ekonomik, sosyal kayıplara neden olan, normal yaşamı durdurarak ya da kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen olaylar afet olarak tanımlanmaktadır. Afetler, doğal ve insan kaynaklı olmakla birlikte; jeolojik (depremler), iklimatik (sıcak dalgası, aşırı kar yağışı, buzlanma, su basması, toprak kayması), biyolojik (grip salgınları), sosyal (yangınlar, savaşlar ve göçler) ve teknolojik afetler (nükleer silah ve kazalar) olarak gruplandırılır. Bu sınıflamalardaki afet türlerinin ülkelere ve bölgelere göre farklılıkları ve sıklıkları değişebilmektedir. Afetler toplumlara onarılması güç, yıkıcı zararlar vermektedir. Bireylerin fiziksel, duygusal ve psikolojik sağlığı üzerinde önemli olumsuz etkileri vardır. Ciddi sayıda ölüm, yaralanma, bulaşıcı hastalık ve ekonomik kayıplarla sonuçlanır. Dünya Afetler Raporuna göre, son on yılda afetlerde % 60 artış olduğu bildirilmektedir. Uluslararası Kızılhaç Dünya Afetler Raporuna göre (2013); 2003–2012 yılları arasında 6699 afet meydana gelmiş, 1.1 milyon ölüm ve 2167 milyon yaralanmaya neden olmuştur. Dünya üzerinde yılda ortalama 150 milyon insanın afetlerden etkilendiği bildirilmektedir.

Türkiye, jeolojik, topoğrafik ve meteorolojik yapısı nedeniyle doğa kaynaklı afetlere sıklıkla maruz kalan bir coğrafyadadır. Bu coğrafya ülkemizi öncelikle depremler olmak üzere, heyelan, su baskını ve çığ gibi çeşitli afetlerle karşı karşıya bırakmaktadır. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verilerine göre; 1980 – 2017 yılları arasında meydana gelen

¹ Öğr.Gör. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, alpteker_h@ibu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Afet Türleri 2020 (10/07/2020 tarihinde <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri> adresinden ulaşılmıştır).
2. Limoncu A, Atmaca A.B. Çocuk Merkezli Afet, Megaron. 2018; 13(1):132-143
3. Bayraktar N, Dal Yılmaz Ü (2018) Vulnerability of Elderly People İn Diasters: A Systematic Review, Turkish Journal of Geriatrics. 2018; 21(3):467-482
4. Pérez-Galarcea F, Canales LJ, Vergara C, Candia-Véjar A. An optimization model for the location of disaster refuges. Socioecon Plann Sci 2017;59:56-66
5. Afet nedir? (10/07/2020 tarihinde <https://www.akun.edu.tr/uploads/afet-nedir.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
6. Covid 2019 Pandemisi ve Yaşlılar (17/07/2020 tarihinde <https://korona.hasuder.org.tr/covid-19-pandemisi-ve-yasliilar/> adresinden ulaşılmıştır).
7. Alpteker H. 2019. *Bakım Verenlerin Yaşadıkları Güçlükler ve Çözüm Önerileri*. Ankara. Vize yayıncılık
8. Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni 2020 (10/07/2020 tarihinde <https://ailevecalisma.gov.tr/media/42250/istatistik-bulteni-2020-mart.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
9. Nüfus Projeksiyonları (2018-2080) (04/08/2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30567> adresinden ulaşılmıştır).
10. Regina A. Shih, Joie D. Acosta, Emily K. Chen, Eric G. Carbone, Lea Xenakis, David M. Adamson, and Anita Chandra Improving Disaster Resilience Among Older Adults Insights from Public Health Departments and Aging-in-Place Efforts, Rand Health Q. 2018 Aug; 8(1): 3.
11. Healthy Places Terminology (10/07/2020 tarihinde <https://www.cdc.gov/healthyp-laces/terminology.htm> adresinden ulaşılmıştır).
12. Acosta J. D., Chandra A. and Madrigano J. An Agenda to Advance Integrative Resilience Research and Practice: Key Themes from a Resilience Roundtable. Santa Monica, Calif.: RAND Corporation; 2017.
13. Aldrich N, Benson F W. Disaster Preparedness and the Chronic Disease Needs of Vulnerable Older Adults, Prev Chronic Dis.2010: Jan; 5(1):
14. Tonak H.A, Kitiş A (2020) Deprem ve Yangın Afetlerinde Engelli: Anlatımsal Bir Derleme, Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi, 8(1), 2020, 77-84
15. Belediye Kanunu (21/07/2020 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
16. Yönetmelikler (21/07/2020 tarihinde <https://www.afad.gov.tr/yonetmelik> adresinden ulaşılmıştır).
17. Claver M, Dobalian A, Fickel JJ, Ricci KA, Mallers MH. Comprehensive care for vulnerable elderly veterans during disasters. Arch Gerontol Geriatr 2013;56(1):205-13
18. Malik, S., D. C. Lee, K. M. Doran, C. R. Grudzen, J. Worthing, I. Portelli, L. R. Goldfrank, and S. W. Smith, "Vulnerability of Older Adults in Disasters: Emergency Department Utilization by Geriatric Patients After Hurricane Sandy," Disaster Medicine and Public Health Preparedness, Vol. 44, 2017, pp. 1–10

19. Jenkins JL, Mathew L, Rutkow L, Spira A (2014) Variables Associated with Effects on Morbidity in Older Adults Following Disasters PLOS Currents Disasters. (22/08/2020 tarihinde <http://currents.plos.org/disasters/index.html%3Fp=16969.html> adresinden ulaşılmıştır).
20. Environmental health in emergencies, (22/08/2020 tarihinde https://www.who.int/environmental_health_emergencies/vulnerable_groups/en/ adresinden ulaşılmıştır).
21. Disaster Preparedness Planning for Older Adults (22/08/2020 tarihinde <https://www.phe.gov/Preparedness/planning/abc/Pages/older-adults.aspx> adresinden ulaşılmıştır).
22. (23/08/2020 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6075802/> adresinden ulaşılmıştır).
23. Emergency Preparedness for Older Adults (23/08/2020 tarihinde <https://www.cdc.gov/features/older-adult-emergency/index.html> adresinden ulaşılmıştır).
24. Disasters: Emergency Department Utilization by Geriatric Patients After Hurricane Sandy,” Disaster Medicine and Public Health Preparedness. 2017;Vol. 44:1–10. P
25. Whitman S., Good G., Donoghue E. R., Benbow N., Shou W. and Mou S. “Mortality in Chicago Attributed to the July 1995 Heat Wave,” American Journal of Public Health. 1997;Vol. 87(No. 9):1515–1518.
26. Disaster Planning Tips for Aging Adults and their Families (25/08/2020 tarihinde <https://parentsarehardtoraise.org/2017/10/03/disaster-planning-tips-for-aging-adults-and-their-families-what-you-absolutely-need-to-know/> adresinden ulaşılmıştır).
27. Emergency Preparedness For Older Adults (25/08/2020 tarihinde <https://www.healthinaging.org/tools-and-tips/emergency-preparedness-older-adults> adresinden ulaşılmıştır).